

**EKONOMICKÁ
FAKULTA**
UNIVERZITA MATEJA BELÁ
V BANSKEJ BYSTRICI

**Európska
komisia**

**BANSKOBYSŤRICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ KRAJ**

Metodologické aspekty výberu obcí pre zriadenie centier integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti

Alena Kaščáková

Mária Horeháiová, Andrea Seberíni, Anna Vallušová

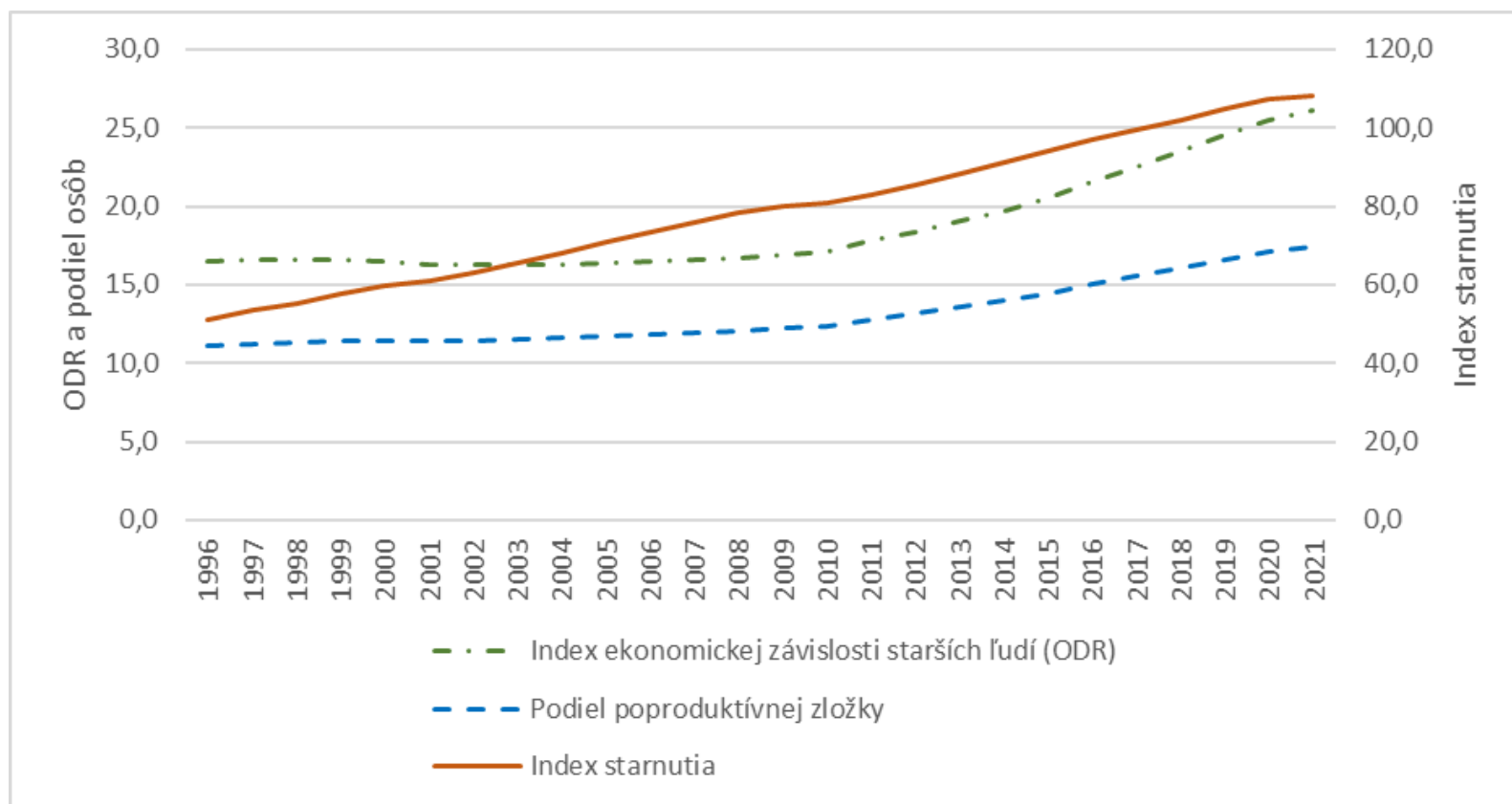
Demografické trendy

Európska populácia

- Nízka miera plodnosti
2021: EU – 1,53, Slovensko – 1,63
- Posun generácie povojnového baby-boom do poproduktívneho veku
- Rastúca stredná dĺžka života (roky)
2021: EÚ27 M: 77,2 Ž: 82,9 Slovensko M: 71,2 Ž: 78,2
- Rastúca imigrácia len čiastočne kompenzuje nízku plodnosť a vysoký podiel staršej populácie

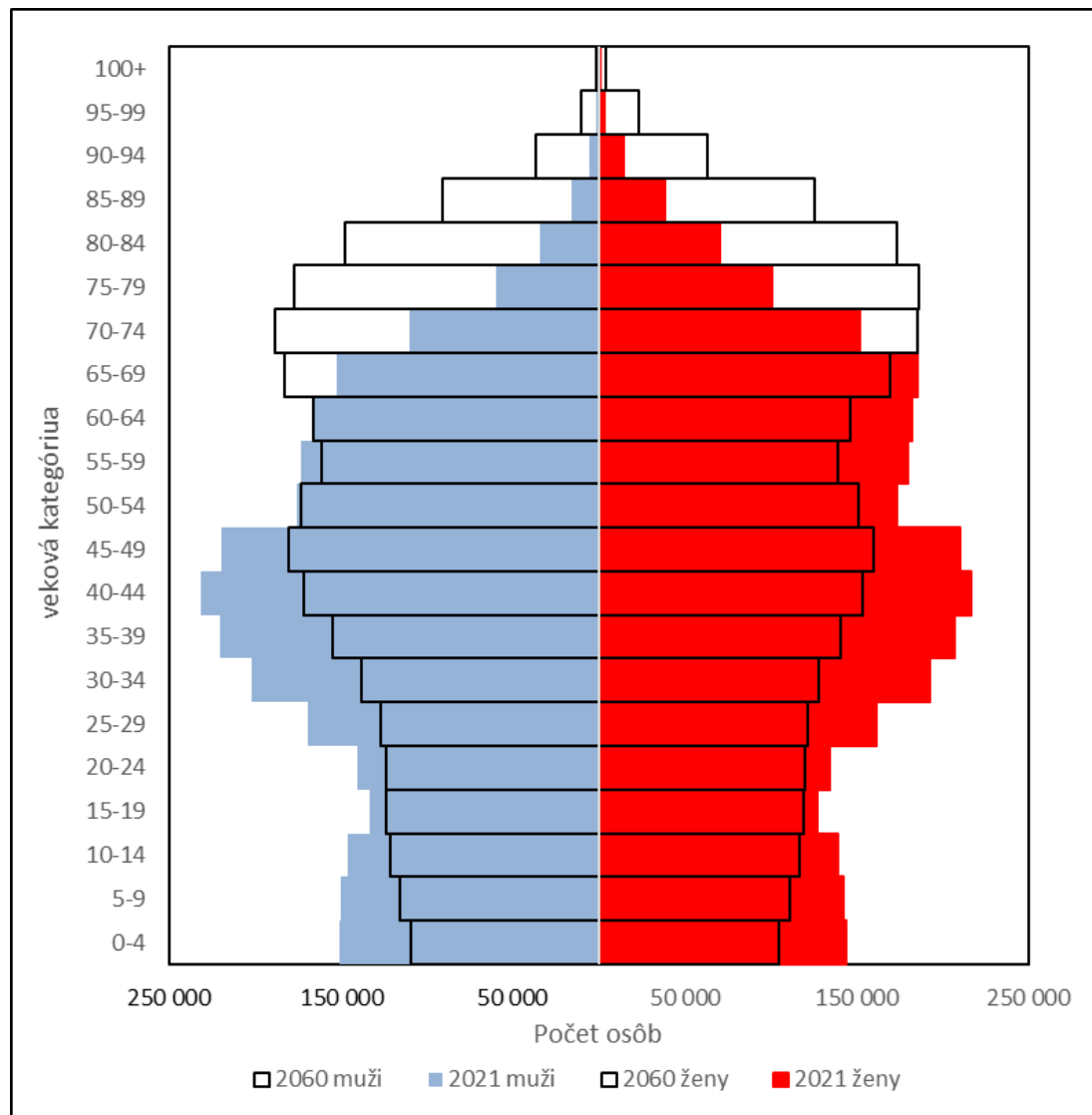
Vývoj indexu šedého zaťaženia (ODR), indexu starnutia a podielu osôb v poproduktívnom veku na Slovensku od roku 1996

(všetky ukazovatele v %)

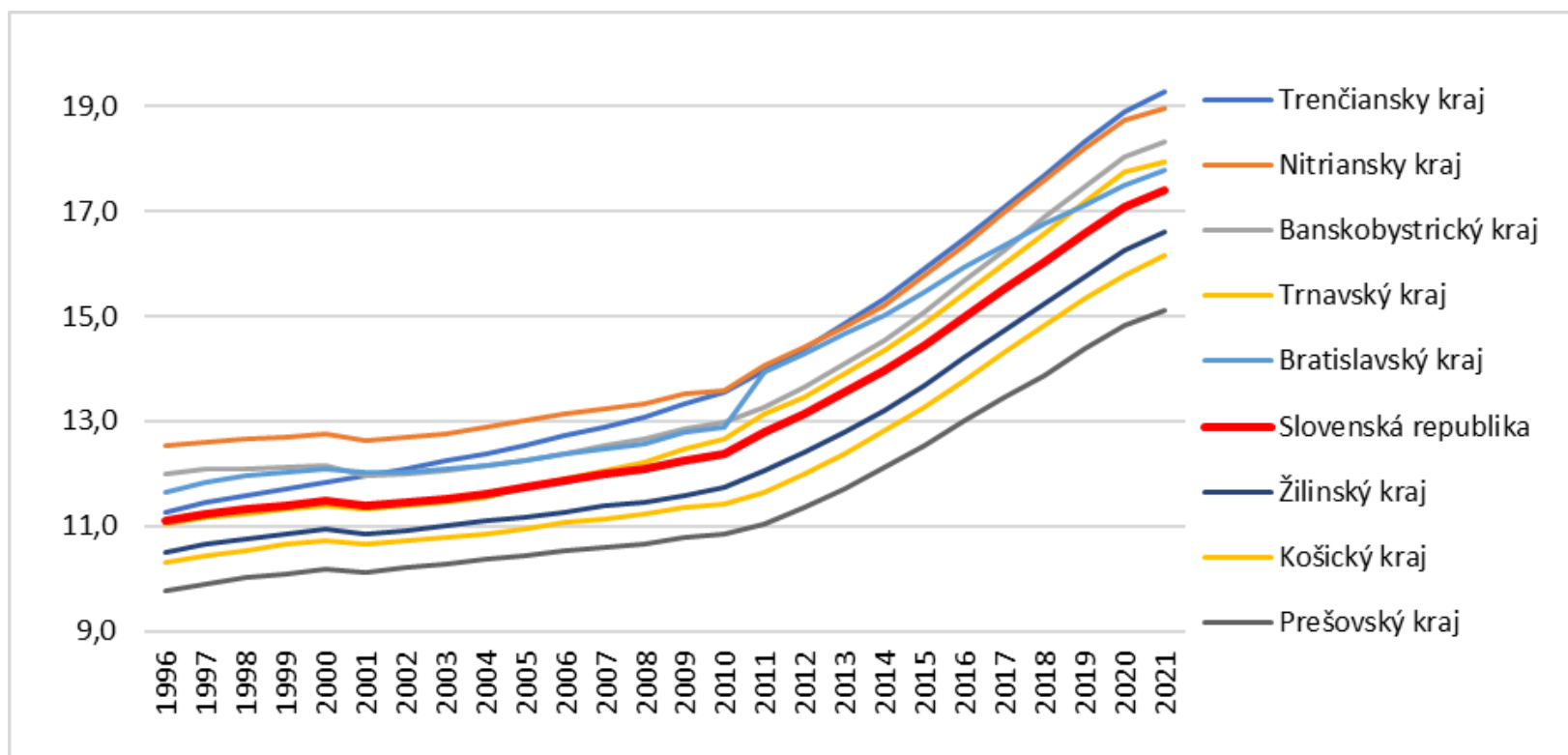
Prameň: Vlastné spracovanie z údajov Databázy STATdat

Veková štruktúra populácie SR v roku 2021 a prognóza do roku 2060

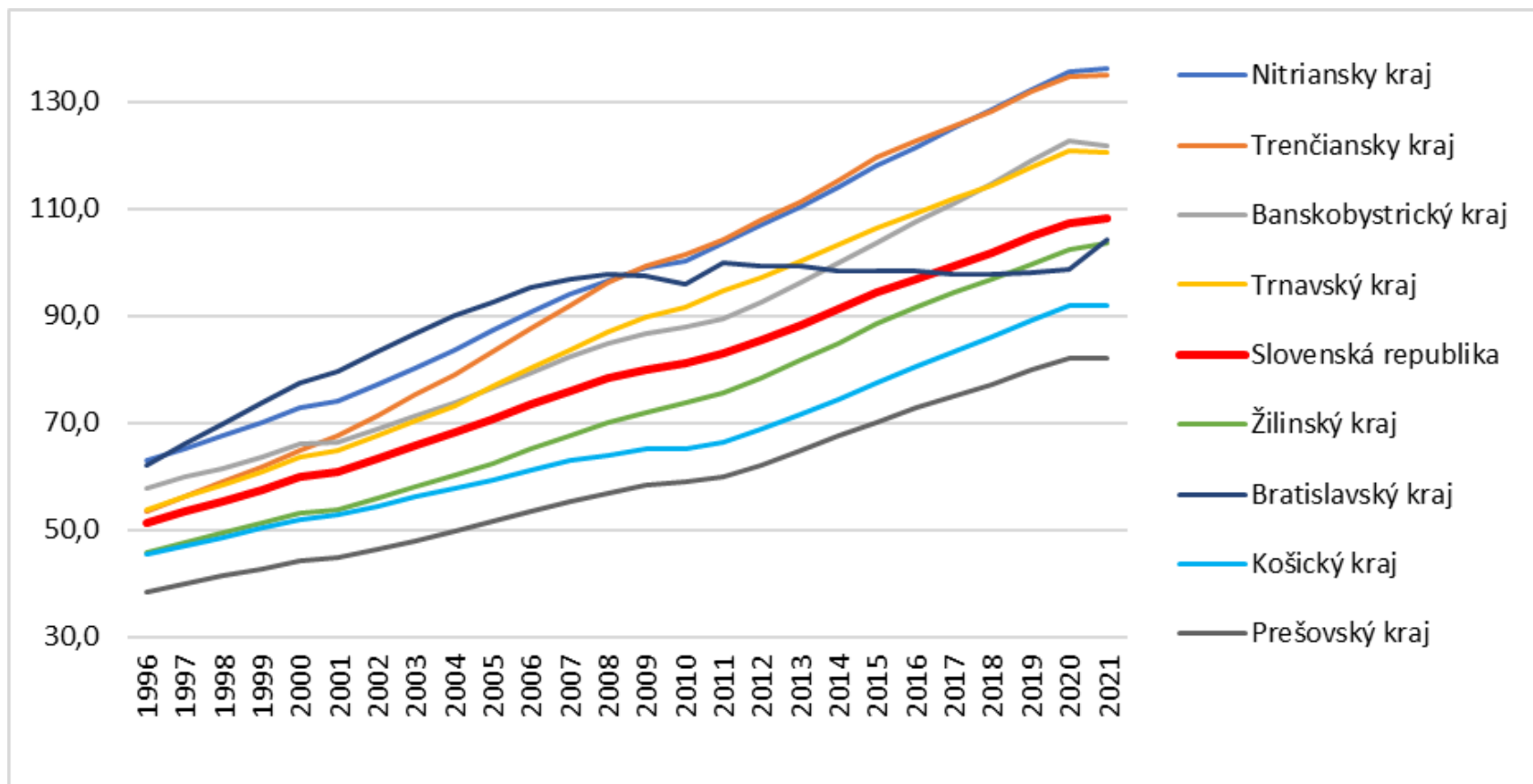
Prameň: Vlastné spracovanie a údaje z BLEHA, B., ŠPROCHA, B., VAŇO, B. 2013. Prognóza populačného vývoja Slovenskej republiky do roku 2060.

Podiel poproduktívnej zložky populácie na Slovensku a v krajocho SR v rokoch 1996 – 2021 (v %)

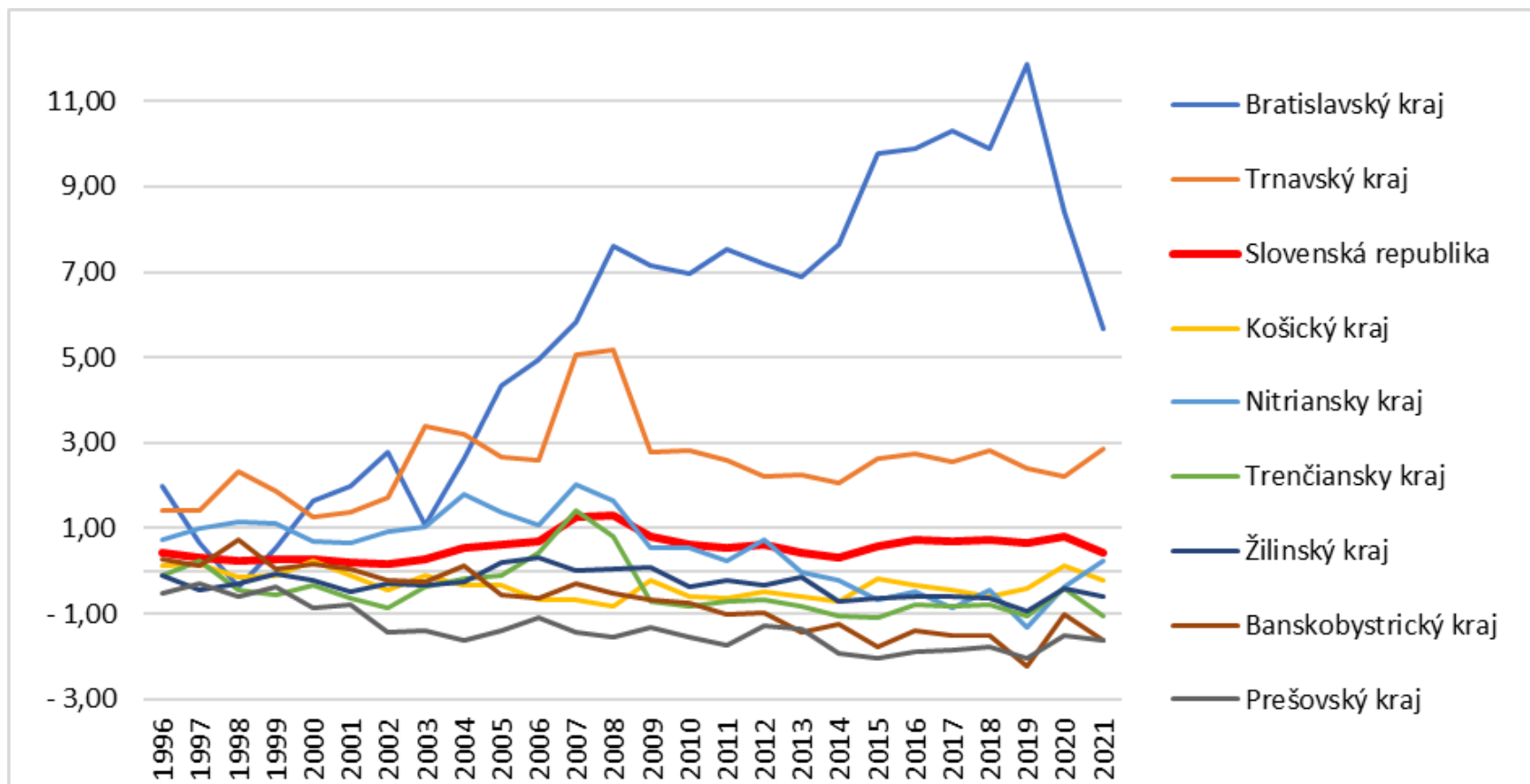
Prameň: Vlastné spracovanie z údajov Databázy STATdat

Vývoj indexu starnutia na Slovensku a v krajoch SR v rokoch 1996 – 2021 (v %)

Prameň: Vlastné spracovanie z údajov Databázy STATdat

Hrubá miera migračného salda na Slovensku a v krajochoch v rokoch 1996 – 2021 (v promile)

Prameň: Vlastné spracovanie z údajov Databázy STATdat

Výber obcí - metodologický aparát

- 2 etapy, zmiešaný metodologický charakter
- prvá etapa
 - kvantitatívne spracovanie údajov, ktoré reflektujú ekonomické, demografické, sociálne a geografické charakteristiky obcí
 - pomocou dvoch prístupov: metódou multikriteriálneho hodnotenia na vytvorenie kompozitného indexu a systémom QuantumGIS
- druhá etapa
 - predstavuje kvalitatívne spracovanie informácií s použitím SWOT analýzy potenciálneho zoskupenia obcí a tiež analýzy ich komunitných plánov zdravotníckych a sociálnych služieb (informácie týkajúce sa už existujúcich foriem spolupráce, vytvorených podmienok a najmä ich ochoty spolupracovať s inými obcami na vytvorení funkčného systému poskytovania sociálnych služieb pre seniorov)

1. etapa:

Výber 3 okresov BBSK pre vybudovanie CISZS

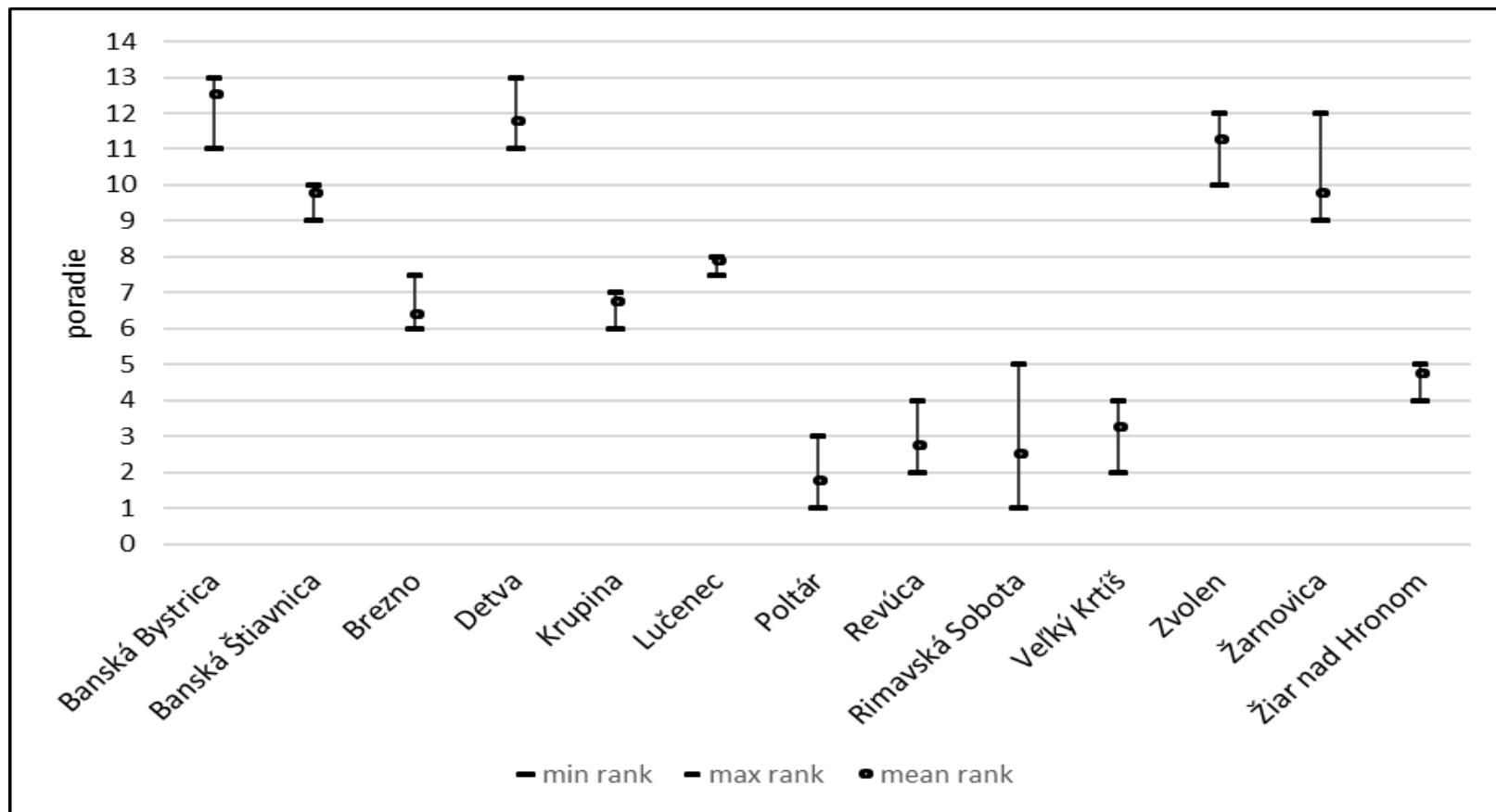
Ukazovatele, ktoré reflektujú:

- dopyt po sociálnych službách pre seniorov,
- demografické podmienky súvisiace s dopytom seniorov po sociálnych službách,
- ekonomickú situáciu okresu,
- aktuálnu úroveň poskytovaných sociálnych a zdravotných služieb.

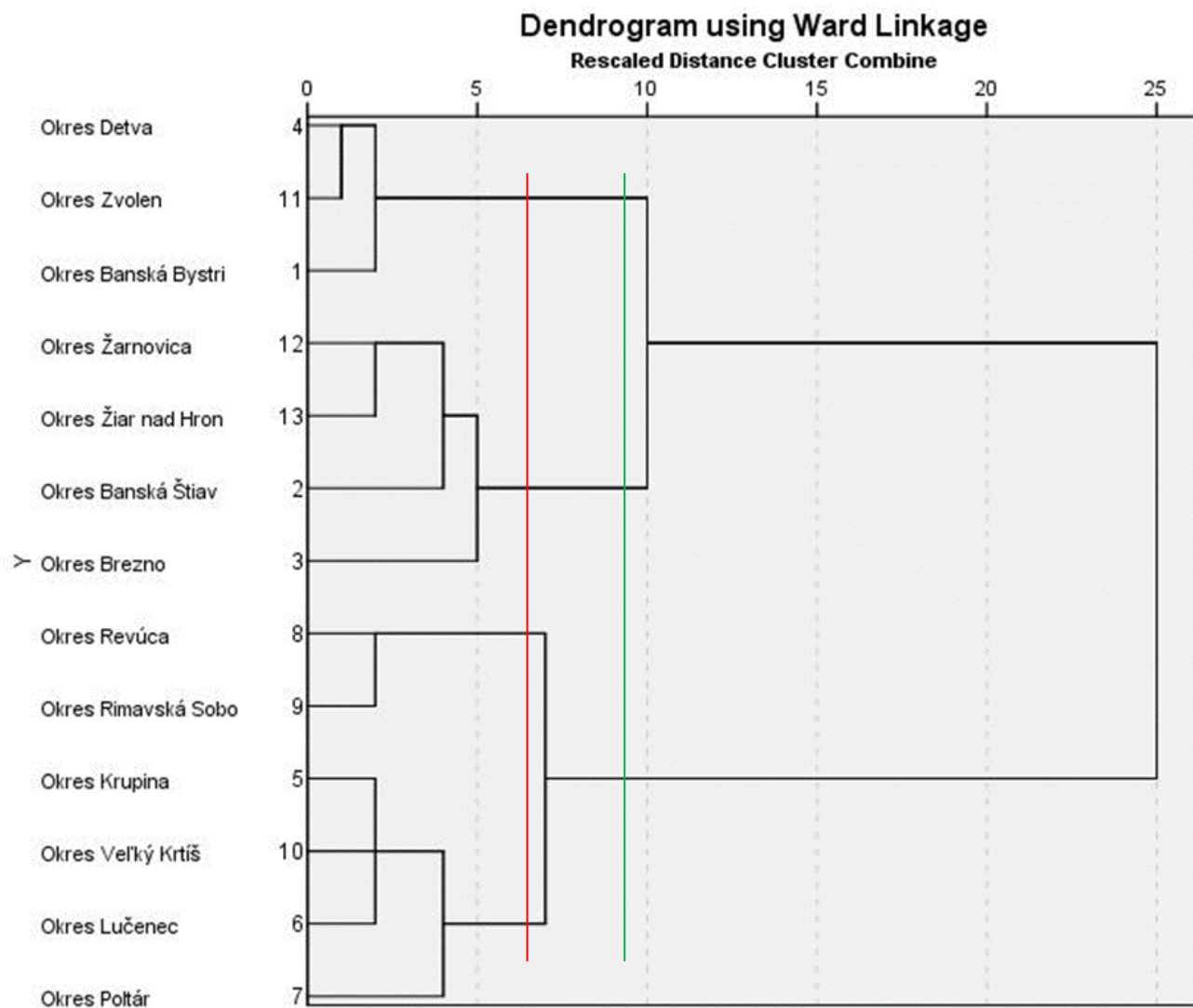
Metódy agregovania ukazovateľov:

- Metódy viackriteriálneho hodnotenia
- Zhluková analýza

Postavenie okresov BBSK z pohľadu výsledkov využitia metód viackriteriálneho hodnotenia

Postavenie okresov BBSK z pohľadu výsledkov využitia zhlukovej analýzy

Výber obcí

Teoretický rámec

- potenciál obcí pre poskytovanie sociálnych služieb pre seniorov je schopnosť financovania a ekonomického zabezpečenia sociálnych služieb, ich existujúcej demografickej štruktúry a potrebe a dostupnosti sociálnych služieb v cieľovej oblasti
- 3 domény
 - Demografická
 - Ekonomická
 - Sociálna

Demografická oblasť

D1	Pomer počtu obyvateľov vo vekovej kategórii 65 + k počtu obyvateľov vo vekovej skupine 15 až 64 rokov	$D1 = \frac{\text{počet obyvateľov v poproduktívnom veku}}{\text{počet obyvateľov v produktívnom veku}} \cdot 100$
D2	Počet obyvateľov vo veku 80 + pripadajúci na 100 obyvateľov obce	$D2 = \frac{\text{počet obyvateľov vo veku 80 a viac rokov}}{\text{počet obyvateľov}} \cdot 100$
D3	Hrubá miera migračného salda	$D3 = \frac{\text{počet prisťahovaných} - \text{počet vystťahovaných}}{\text{počet obyvateľov}} \cdot 100$

Prameň údajov: DataCube – databáza ŠÚ SR

Sociálna oblasť

S1	Počet čakateľov na pobytovú službu v poproduktívnom veku pripadajúci na 100 obyvateľov v poproduktívnom veku	$S1 = \frac{\text{počet čakateľov na pobytovú službu v poprod.veku}}{\text{počet obyvateľov v poproduktívnom veku}} \cdot 100$
S2	Podiel opatrovaných osôb vo veku 65+	$S2 = \frac{\text{počet opatrovaných osôb v poprod.veku}}{\text{počet obyvateľov v poproduktívnom veku}} \cdot 100$
S3	Podiel ťažko zdravotne postihnutých osôb	$S3 = \frac{\text{počet ťažko zdravotne postihnutých v poprod.veku}}{\text{počet obyvateľov v poproduktívnom veku}} \cdot 100$
S4	Podiel poberateľov dávok na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia	$S4 = \frac{\text{počet poberateľov peňaž.prís. na kompenz. ŤZP v poprod. veku}}{\text{počet obyvateľov v poproduktívnom veku}} \cdot 100$
S5	Podiel počtu poberateľov príspevku na opatrovanie na 100 obyvateľov obce	$S5 = \frac{\text{počet neformálnych opatrovateľov}}{\text{počet obyvateľov}} \cdot 100$

Prameň údajov: databáza UPSVAR

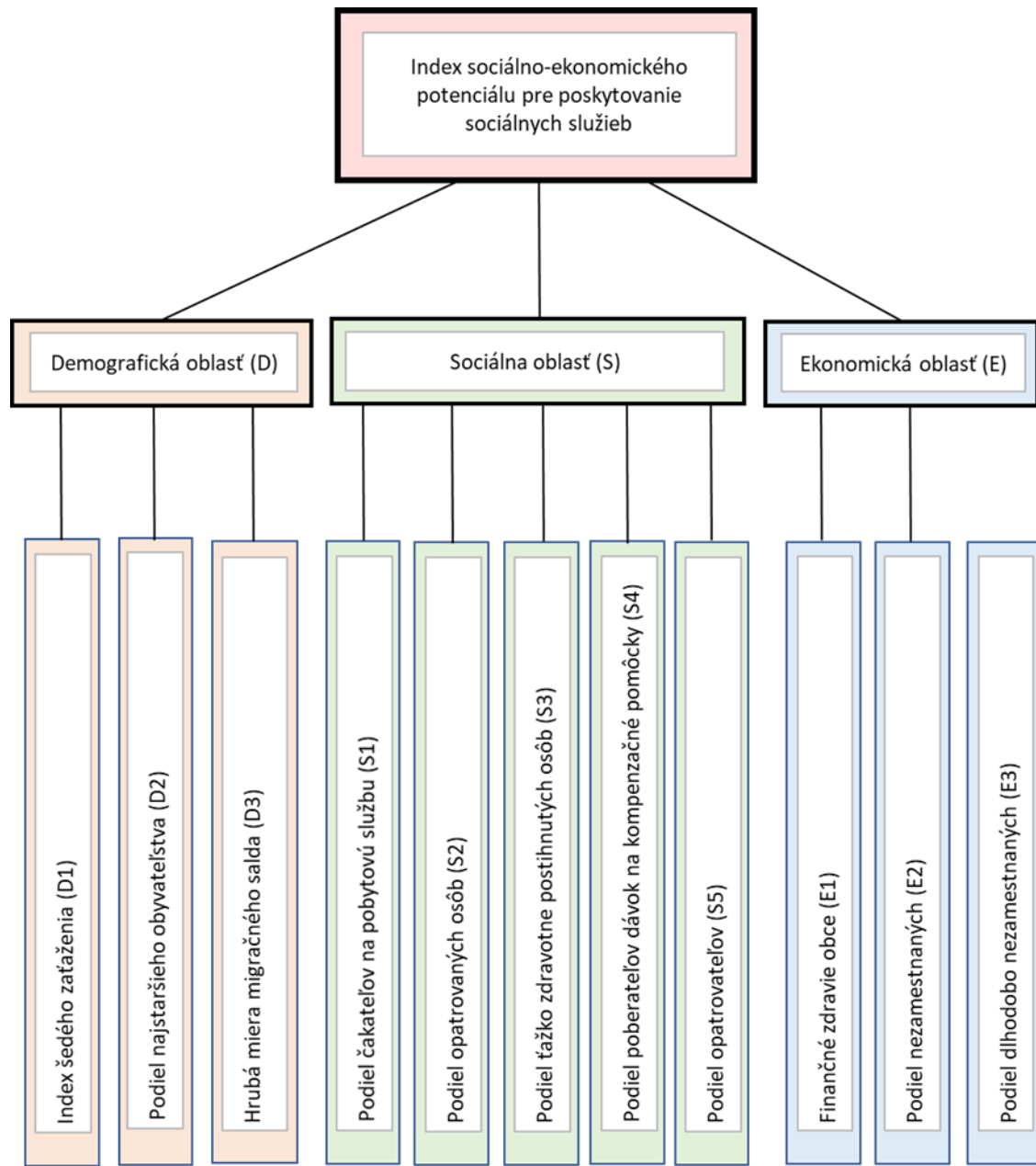
Ekonomická oblasť

E1	Finančné zdravie obce *	
E2	Podiel nezamestnaných	$E2 = \frac{\text{počet uchádzačov o zamestnanie}}{\text{počet obyvateľov v produktívnom veku}} \cdot 100$
E3	Podiel dlhodobo nezamestnaných	$E3 = \frac{\text{počet dlhodobo nezamestnaných}}{\text{počet uchádzačov o zamestnanie}} \cdot 100$

Prameň údajov: DataCube – databáza ŠÚ SR

* Finančné zdravie obce - Tento ukazovateľ je vytvorený na základe piatich indikátorov, ktoré charakterizujú hospodárenie obce: celkový dlh, dlhová služba, bilancia bežného účtu, záväzky po lehote splatnosti a záväzky aspoň 60 dní po splatnosti. Celkové skóre finančného zdravia obce je vypočítané ako vážený priemer zo skóre každej z uvedených zložiek.

Autormi ukazovateľa sú P. Goliaš, P. Klátik a M. Tunega z INEKO

Postup spracovania údajov

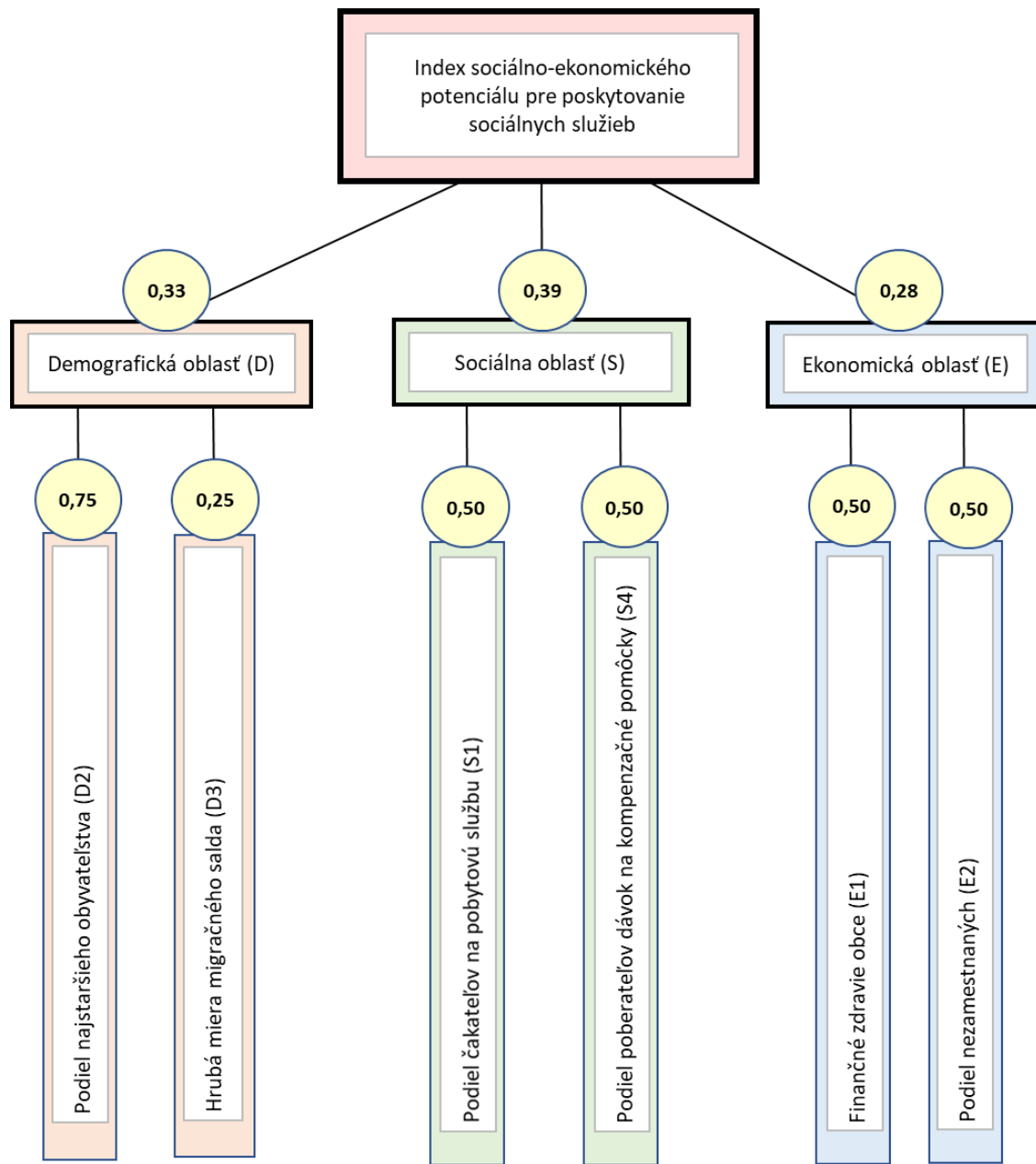
- Normalizácia ukazovateľov na rovnaký smer a mernú jednotku
- Výpočet váh ukazovateľov (M1 – M7)
 - Metóda poradia, Bodovacia metóda, Saatyho aproximatívna a exaktná metóda, Faktorová analýza, kompromisné riešenia
- Výpočet váh domén
 - Metódy založené na heterogenite (vnútornej variabilite)

Postup spracovania údajov

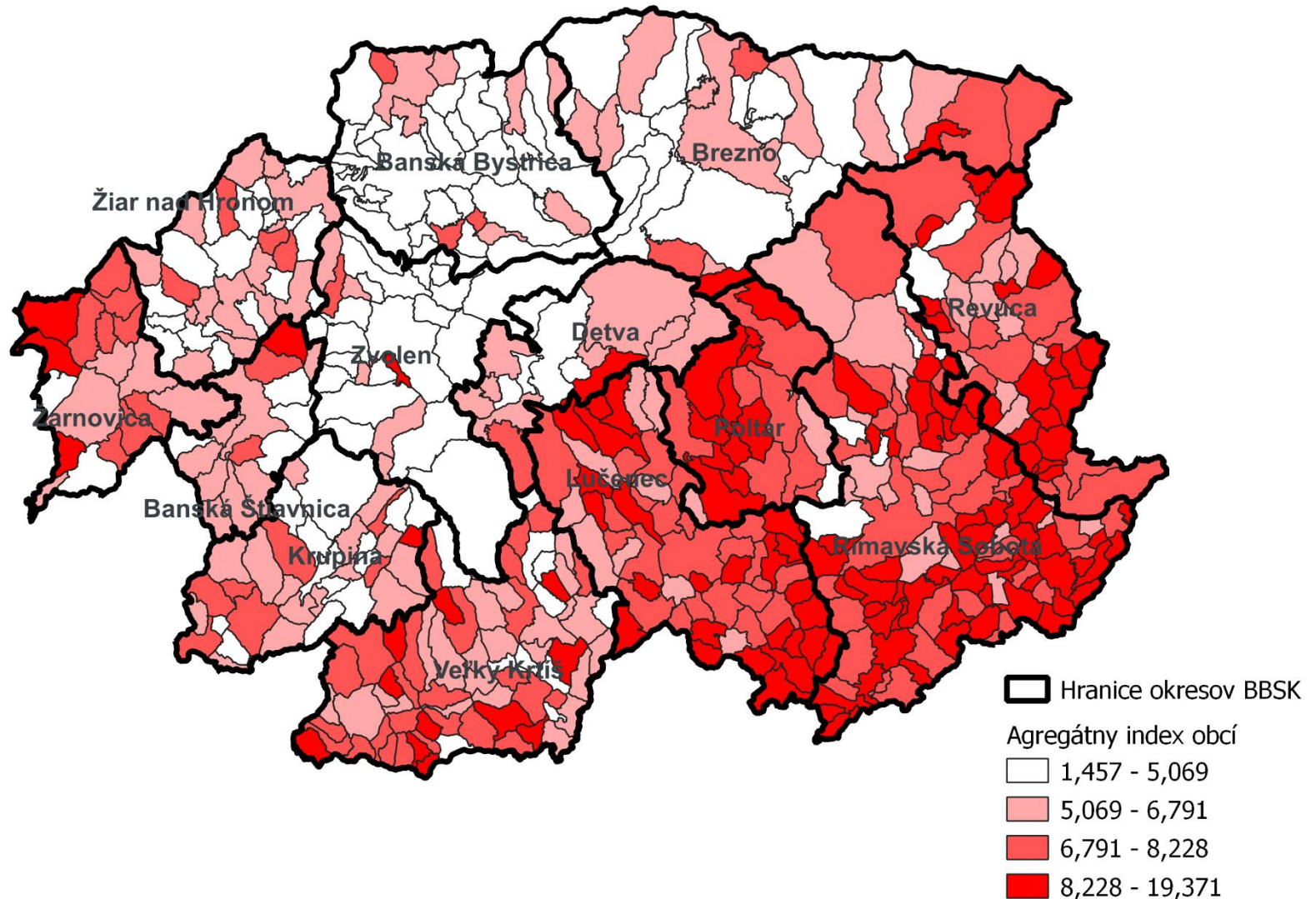
- Metóda agregácie
 - Lineárna agregácia ukazovateľov v doménach
 - Lineárna agregácia domén do kompozitu

$$I_i = \sum_{d=1}^3 w_d \sum_{j=1}^k n_{ijd} \cdot v_{jd}$$

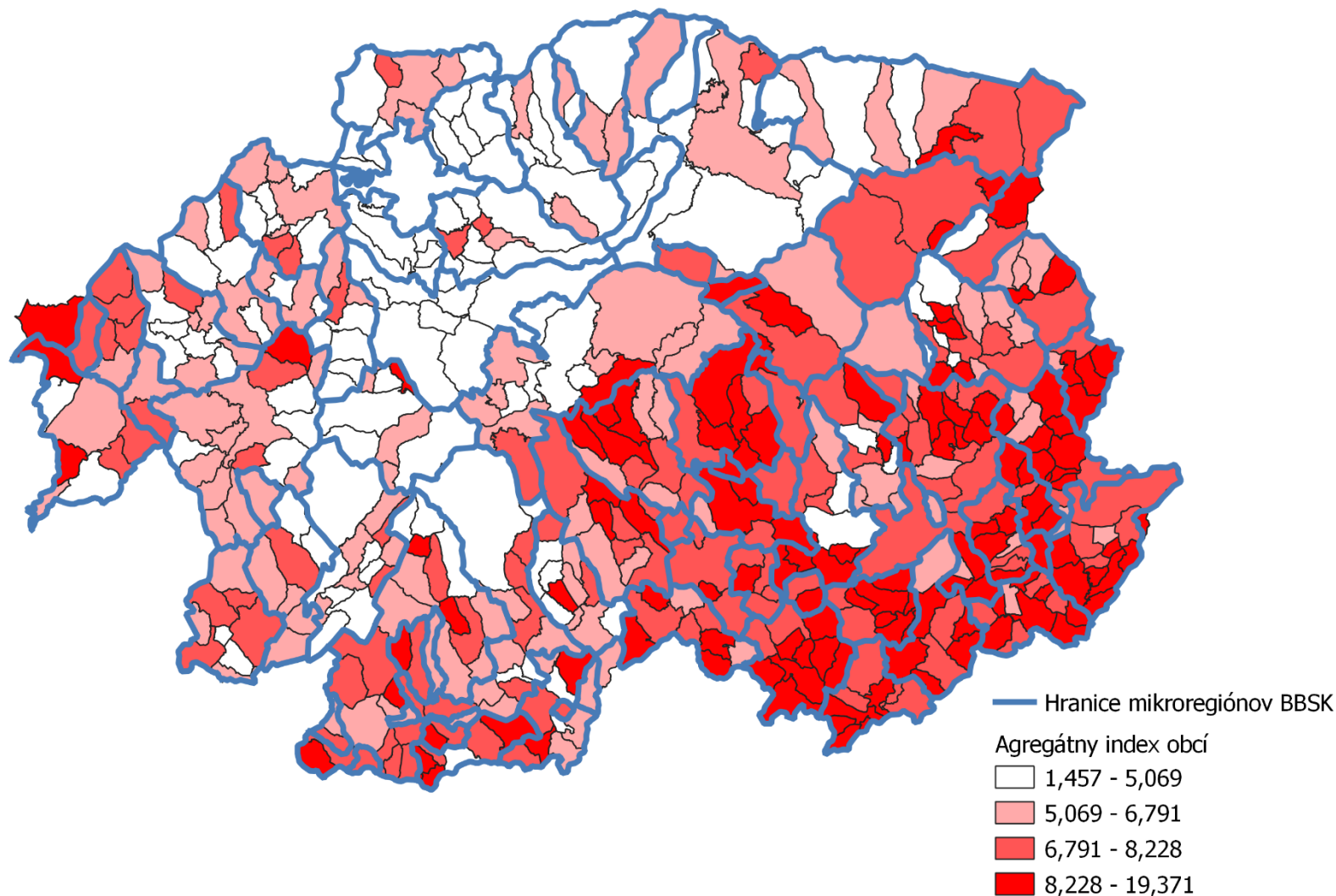
- Redukcia premenných vzhľadom na vysokú vzájomnú koreláciu
 - Metóda hlavných komponentov, Analýza reliability

Obce BBSK podľa hodnoty indexu sociálno-ekonomického potenciálu pre rozvoj sociálnych služieb pre seniorov

Obce BBSK podľa hodnoty indexu sociálno-ekonomického potenciálu pre rozvoj sociálnych služieb pre seniorov

Metodologický aparát

- DEA metóda stanovenia váh
 - SBM-O-C model
 - takmer 90 % obcí s rovnakým zaradením do štvrtiny obcí s najnepriaznivejšími výsledkami (O129)

	Veľkostná skupina obcí v skupine O129 podľa počtu obyvateľov							Podiel z celkového počtu obcí v okrese
Okres	do 199	do 499	do 999	do 2000	do 5000	nad 5000	Spolu	
Banská Bystrica	0	0	0	0	0	0	0	0,0%
Banská Štiavnica	1	0	0	0	0	0	1	6,7%
Brezno	0	1	1	0	0	0	2	6,7%
Detva	0	0	1	0	0	0	1	6,7%
Krupina	0	1	0	0	0	0	1	2,8%
Lučenec	4	9	3	6	2	0	24	42,1%
Poltár	2	7	2	0	0	0	11	50,0%
Revúca	8	2	5	1	2	1	19	45,2%
Rimavská Sobota	10	16	14	8	3	3	54	50,5%
Veľký Krtíš	2	3	5	0	1	0	11	15,5%
Zvolen	0	0	0	1	0	0	1	3,8%
Žarnovica	2	1	1	0	0	0	4	22,2%
Žiar nad Hronom	0	0	0	0	0	0	0	0,0%
Spolu	29	40	32	16	8	4	129	
Podiel	22,5%	31,0%	24,8%	12,4%	6,2%	3,1%	100%	

2. etapa:

Kvalitatívne hodnotenie a hodnotenie možnosti zapojenia do FZO

- SWOT analýza
- analýza existujúcich komunitných plánov
- dotazníkový prieskum na získanie spätnej väzby od obcí, najmä postoja starostov či poslancov obce k jej zapojeniu do FZO

Výber centier:

- Novohradské Podzámčie
- Vinica
- Banská Štiavnica

Koncept aktívneho starnutia

- Aktívne starnutie
 - WHO, 2001
 - najuniverzálnejší koncept
 - **„proces optimalizácie príležitostí pre zdravie, účasť a bezpečnosť s cieľom zvýšiť kvalitu života s rastom veku ľudí“**
- Pokračujúca angažovanosť ľudí v sociálnej, ekonomickej, duchovnej, kultúrnej oblasti a participácia v občianskych aktivitách, nielen schopnosť byť fyzicky aktívny.

Active Ageing Index

The Active Ageing Index (AAI) is a tool to measure the untapped potential of older people for active and healthy ageing across countries. It measures the level to which older people live independent lives, participate in paid employment and social activities as well as their capacity to actively age.

Domains

Employment

35% 28%

Participation in Society

35% 19%

Independent, Healthy and Secure Living

10% 21%

Capacity and Enabling Environment for Active Ageing

20% 32%

Indicators

1.1 Employment rate 55-59

25% 58%

1.2 Employment rate 60-64

25% 27%

1.3 Employment rate 65-69

25% 10%

1.4 Employment rate 70-74

25% 5%

2.1 Voluntary activities

25% 19%

2.2 Care to children, grandchildren

25% 46%

2.3 Care to older adults

30% 22%

2.4 Political participation

20% 13%

3.1 Physical exercise

10% 2%

3.2 Access to health and dental care

20% 26%

3.3 Independent living

20% 24%

3.4 Relative median income

10% 12%

3.5 No poverty risk

10% 13%

3.6 No severe material deprivation

10% 13%

3.7 Physical safety

10% 9%

3.8 Lifelong learning

10% 1%

4.1 Remaining life expectancy at age 55

33% 37%

4.2 Share of healthy life expectancy at age 55

23% 22%

4.3 Mental well-being

17% 19%

4.4 Use of ICT

7% 4%

4.5 Social connectedness

13% 12%

4.6. Educational attainment

7% 6%

Actual experiences of active ageing

Capability to actively age

Prameň:
UNECE/European
Commission. 2018. Active
ageing index (AAI) in non-
EU countries and at
subnational level:
Guidelines.

Poradie krajín EÚ na základe AAI

Poradie v
rebríčku v rokoch
2010 – 2018

Nr.	Country	2010	2012	2014	2016	2018
1	Belgium	12	15	16	9	10
2	Bulgaria	24	24	23	21	22
3	Czech Republic	15	12	11	13	11
4	Denmark	2	2	2	2	2
5	Germany	7	9	9	8	6
6	Estonia	8	16	10	10	9
7	Ireland	6	5	6	7	7
8	Greece	22	25	28	28	28
9	Spain	17	17	17	19	18
10	France	9	11	7	6	8
11	Croatia	25	18	19	26	27
12	Italy	20	13	14	17	17
13	Cyprus	10	7	13	15	13
14	Latvia	13	22	18	16	15
15	Lithuania	18	19	21	20	20
16	Luxembourg	14	8	8	11	16
17	Hungary	28	27	26	27	25
18	Malta	23	20	20	14	14
19	Netherlands	3	4	4	3	3
20	Austria	16	14	15	12	12
21	Poland	26	28	27	25	24
22	Portugal	11	10	12	18	19
23	Romania	21	23	24	23	26
24	Slovenia	19	21	22	22	23
25	Slovakia	27	26	25	24	21
26	Finland	5	6	5	5	5
27	Sweden	1	1	1	1	1
28	United Kingdom	4	3	3	4	4

Ďakujeme